עירין קדישין — נח

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח. פירש רש"י על אלה תולדות נח עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. אמת מתורץ על מה שלא הזכיר תיכף אחר תולדות נח ויולד נח. אבל תיבת נח אינו מתורץ בזה. וגם פירש"י על איש צדיק היה בדורותיו יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי לשבח כש"כ שאלו היה בדורו של אברהם אבינו ע"ה היה צדיק ביותר ולגנאי שאלו היה בדורו של אברהם אבינו ע"ה לא היה נחשב לכלום. היא תמיה על הדורש לגנאי שהתורה הקדושה מעידה עליו שהיה צדיק תמים ואיך יכולין לדרוש עליו לגנאי:

ופתח ואמר הנה כתוב (איוב כח) אלהים הבין דרכה. כי זה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת שעיקר כוונת הבורא היה בבריאת האדם להראות נשמתו החצובה מתחת כסא כבודו ית' ולהלביש אורה הזכה והבהירה בצימצום אחר צימצום בריבוי צימצום כדי להכניסה בגוף החומר העבוי והגשמי כדי שיכול לקבלה. שלא לבטל מהיכנו מחמת ריבוי האור והיה כוונתו בזה כדי שיקבל תענוג ושעשוע מן האדם בהיטיב דרכו ללכת בעבודת הבורא יתברך בזיכוך חומרו וגופו בכל הדברים הבאים לכלל עשיה ויצירה ובריאה ודוצמ"ח, לשיקבל האדם מכל הדברים הנ"ל עול מלכותו יתברך. כי כתוב בראשית ברא אלהים אלהים בגמטריא הטבע. כי הבורא ב"ה צימצם אורו יתברך בבריאת העולם בחכמה צימצומים ולבושין וכסוין בכל הדברים שבאו לכלל הוי"ה. שכל אחד ואחד לפי מזגו וטבעו שהיו בעת הבריאה בעת שעלו ברצונו הפשוט לבראותו כך נתצמצם אור הרב בכל דבר ודבר לפי טבעו ומזגו כך נתצמצם אורו יתברך שבא לכלל הוי"ה אלהים היא סוד הצימצום. וזה בראשית ברא אלהים דהיינו בראשית הבריאה בעת בריאת העולם ברא כל הדברים בסוד אלהים סוד הצימצום בסוד הטבע. כי הוי"ה ב"ה הוא סוד התפשטות האור בלא צימצום כאשר יתבאר סוף פ' בהעלותך ביותר ומשם תדרשנו לכאן. וזה (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים שאמרו חכז"ל שעמד ושיתוף מדת הרחמים כי הוי"ה הוא סוד הרחמים סוד התפשטות האור בלא צמצום. אלהים הוא סוד צימצום האור כל אחד לפי טבעו ומזגו כנ"ל. ותכלית בריאת האדם היה כוונת הבורא ב"ה כדי שיקבל ממנו תענוג ושעשועי כשיקבל עול מלכותו יתברך עליו מכל הדברים הנ"ל לבלתי ילך אחר חומריות ועביות גופו רק לילך אחר רוחניות וחיות השפע אלהי שישכון בתוך כל הדברים הנ"ל. וזה לא ישיג ויגיע רק בזיכוך חומרו וגופו שעל ידו יתגדל אור נשמתו כמו שהזכרתי כמה פעמים וימצא מין את מינו ויהיה ניעור אם בעבודה כזאת ימלא רצונו יתברך שהיה בעת בריאתו העולם:

וזה (קהלת ב) החכם עיניו בראשו ר"ל החכם נקרא מי שמזכך חומרו וגופו כנ"ל אז עיניו ר"ל השגחה וההסתכלות שלו הוא על ראשו ר"ל על שורשו של כל הדברים על כל חיות ושפע אלהי שישכון בתוך כל הדברים הנ"ל שהוא ית' שורש של כל הדברי' הנ"ל, וכן כל צרכי האדם הן אכילה ושתיה ושינה ומלבושיו ושאר תענוגיו שטבעו של אדם נמשך ונכרך להם, מי שהוא בסוד החכם כנ"ל אזי עיניו בראשו כנ"ל, וזה סוד הפסוק ה' הוא אלהים ר"ל מי שמזכך גופו וחומרו כנ"ל לבלתי ילך אחרי חומריות ועביות הדברים למלאות תאוותו רק על רוחניות ושפע אלהי שישכון שם' אז יודע האדם בעבודה כזאת שהוי"ה הוא האלהים הוא סוד הטבע כנ"ל שנתצמצם אורו יתברך כנ"ל. אזי רואה האדם השלם שהוי"ה הוא סוד החיות והשפע אלהי ששוכן שם ולא על הצימצום סוד הלבוש והחומר סוד הטבע סוד אלהים כנ"ל. וזהו ג"כ מה שכתוב (בראשית ב) ויבן ה' אלהים את הצלע כי סוד המלכות סוד אשה יראת ה' סוד החיות והשפע אלהי ששוכן בזה העולם וכל הדברים שבאו לכלל הוי"ה סוד ומלכותו בכל משלה. כי ידוע למי שיודע סוד הצימצום האור שהיה בעת הבריאה כנ"ל מי שהוא בסוד החכם והנבון כנ"ל החכם עיניו בראשו אזי מבין מדעתו שה' סוד הוי"ה הוא אלקים כנ"ל. וזהו ויבן ה' אלהים את הצלע רצה לומר שהחכם כלל מבין בסוד הצלע סוד המלכות וסוד החיות והשפע אלהי ששוכן בתוך כל הדברים שבאו לכלל הוי"ה שמכונים בסוד מלכות יסוד צלע. אזי מבין שה' שם הוא החיות והשפע אלהי אלהים שנתצמצם באור של הוי"ה ב"ה באלהים סוד הצימצום והטבע ולא על גשמיות ועביות הדברים שמכונים בשם אלהים כנ"ל:

וזהו דכתיב (בראשית ב) אעשה לו עזר כנגדו ר"ל שכנגדו הוא לשון התנגדות הדבר והיפך. שהגוף והחומר שדרכו תמיד ללהוט ולבהול אחר חומריות וגשמיות הדבר למלאות תאותיו הוא סוד הטבע.והנשמה שדרכה תמיד לראות ולהנות מרוחניות הדבר החיות והשפע אלהי שנתצמם שם. ומגיע לאדם השלם שמהפך החומר לצורה עזר אעשה מן כנגדו שמקבל הבורא יתברך ממנו תענוג ושעשוע מרצונו יתברך שהיה בעת הבריאה שהורדת נשמתו היה לזה הכוונה שיהפוך החומר להצורה הגשמיות הדברים לרוחניות. וזיכוך חומרו וגופו מן כנגדו שהוא התנגדות שהרוחניות הוא מתנגד להגשמיות מגיע לאדם השלם עזר כנ"ל. והנה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת שעיקר קבלת המלכות מיסוד ה"א תתאה שהוא החיות של העוה"ז כנ"ל ועיקר קבלתה וחיותה מן הששה מדות חסד גבורה תפארת וכו' ובה נכללים כל הששה שהיא בסוד השביעית הוד המלכות סוד ה"א תתאה. וששה מדות הנ"ל בסוד הוי"ה סוד המשכה מן למעלה מהן סוד הבינה סוד שכינה ואימא עילאה לסוד המלכות אימא ושכינתא תתאה על ידי הוי"ה סוף הששה מדות.ומחמת שעיקר קבלתה של המלכות מן הששה מדות והיא החיות והשפע של העוה"ז.לכן מחמת זה נתחלק כל התאוות והנאותיה של העוה"ז על ששה מדות הנ"ל שהם אהבה ויראה והתפארת, וכל מי שהוא בסוד החכם עיניו בראשו כו' אזי הוא ממלא רצונו יתברך שהיה בעת בריאת העולם והאדם ומקבל הבורא ממנו תענוג ושעשוע מחמת שעוש' האדם הרצון של הבור' ב"ה בעבודה כנ"ל שהוא בסוד העלאות מ"נ. אזי מן התענוג שמקבל הבורא ממנו בעבודתו כנ"ל מוריד הבורא שפעו ואורו על האדם השלם ומשיג ומגיע למדריגה היותר גדולה ורמה. והוא סוד הורדת מ"ד. ונעשה מאותיות רצון שעשה רצונו אותיות צינור שע"י הרצון שעשה רצון הבורא ב"ה כנ"ל נעשה צינור להוריד שפע והאור להאדם השלם כנ"ל:

והנה אותיות נח המה אותיות חן וחן הוא יסוד הרצון כי בחן ממולא רצון והרצון יסוד הצנור כנ"ל, והן הכל ע"י הצדיק סוד האדם השלם בעבודתו כנ"ל. וזה אלה ר"ל שאלה עולה מספר ל"ו וסוד ששה מדות, כי כל אחד הוא סוד הוא"ו סוד הששה מדות הנכללות במלכות שמקבלת מכולם סוד שכינה תתאה סוד הא' כנ"ל הנמשכות ע"י הוא"ו כנ"ל, וזה אלה יסוד ששה פעמים ששה ויסוד אלה כנ"ל ששה פעמים (אלה"א) [אלה] סוד המלכות כנ"ל [התולדה] היוצא מן אלה על ידי האדם השלם בעבודתו כנ"ל, הוא בסוד מן וחן הוא בסוד רצון ורצון הוא בסוד צינור כנ"ל כי נח וחן המה חד אותיות ורצון וצנור וחן כנ"ל, לכן מזכיר בפסוק נח נח שהוא בסוד נייחא לעילא ונייחא לתתא שהוא לתתא בסוד הרצון ולעילא בסוד הצינור והכל

ע"י הצדיק בעבודתו כנ"ל. וזה שפירש רש"י עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשיהם הטובים ר"ל שבכל המעשים שלהם שעושים המה בסוד טובים שכל עשיותם וראיותם המה להם הכל בסוד הטוב שלא להנות ולראות על גשמיות הדברים רק על רוחניות והשפע אלהי האור ששוכן שם שקרא בשם טוב כנ"ל, וזהו (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. וזהו איש צדיק תמים היה בדורותיו כנ"ל שהיה צדיק תמים כנ"ל סוד נח שהוא סוד חן ורצון וצינור, וזהו את האלהים התהלך נח כנ"ל בסוד אלהים הבין דרכה, שפירושו שאדם השלם הנ"ל יודע ומבין בכל דבר שבאו לכלל הוי"ה שהוא סוד הצימצום והטוב ומבין בדברים הנ"ל דרכה דרך ה' סוד החיות והרוחניות והשפע אלהי ששוכן שם סוד שכינה תתאה כנ"ל, ולא להביט על גשמיות ועביות הדבר, וזה אלהים הבין דרכה ר"ל שבאלהים שהוא סוד הצימצום והטוב כנ"ל מבין דרכה דרך ה' סוד המלכות הנ"ל. וזהו את האלהים התהלך נח כי אלהים הוא סוד הטבע והצימצום כנ"ל הלך נח להביט אל רוחניות הדבר אבל אם ח"ו האדם הוא להיפך שרואה ומסתכל תמיד על גשמיות ועביות הדברים למלאות תאוותו והנאתו וכריסו מגשמיותם ועביותם אזי בעבודה הגרועה כזאת גורם ותשחת הארץ לפני אלהים. שמחמת אלהים סוד הצימצום והטבע כנ"ל שאינו מביט ומסתכל על רוחניות ושפע אלהי ששוכן שם בכל הדברים רק להיפך על גשמיותם ועביותם כנ"ל גורם השחתה לארץ במעשיו.ולפני הוא לשץ בעבור. וזהו' לפני אלהים כנ"ל: באופן אחר אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. הנה כ"מ שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים. והנה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת כי כתוב (קהלת א) דור הולך ודור בא כי באמת בדור זה אין יורדת נשמה חדשה לעוה"ז מן העולם העליון מחמת חומריות ועביות העולם מן הגלות וחשכת העולם שאין אדם יכול לזכך ולטהר גופו וחומרו מגשמיותו ועביותו כרצון הבורא שהיה בעת בריאת העולם והאדם מחמת כובד ושעבוד הגלות ודחקות העולם כו'. וכתוב (איוב לג) הן יפעול אל פעמים שלש עם גבר ר"ל שהבורא ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שדרך הטוב להטיב ורוצה לבל ידח ממנו נדח אזי מגלגל את הנשמה שאינה יכולה ליטהר כראוי ונכון כרצונו יתברך אפי' פעמים ושלש. שאם לא זכה בפעם ראשונה ואם לא זכה בפעם שניה יגלגל אותה פעם שלישית עד שתהיה טהורה וזכה. אבל אם ח"ו לא זכה בפעם שלישית אזי נאמר ועל ארבעה לא אשיבנו. ונמצא שבדורות הללו כל הנשמות המה בסוד הגלגולים מחמת כובד וחשכת הגלות א"א להיות נשמה חדשה בזה העולם. וזה שכתב שלמה המלך ע"ה דור הולך ודור בא ר"ל שהדור בעצמו שהלך הוא בעצמו בא בסוד הגלגול. וזהו ג"כ שאמר (קהלת ב) אין כל חדש תחת השמש ר"ל שתחת השמש נקרא זה ג"כ בעולמות כמו שנאמר (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. ר"ל כמו שהשמש צריכה למגן סוד נרתוקה מחמת גודל בהירתה כך הוי"ה יתברך סוד אורו יתברך צריך לאלהות סוד הצימצום והטבע נמצא שתחת השמש נקרא דבר הצימצום סוד הוי"ה אלהים ר"ל שהוא סוד העוה"ז. וז"ש אין כל חדש תחת השמש ר"ל שבזמן הזה אין יורדת נשמה חדשה לזה העולם שמכונה בשם תחת השמש כנ"ל אבל לעת"ל כתוב (ישעיה סו) כאשר השמים חדשים והארץ החדשה אשר אני עושה, שר"ל שאז יהיה ארץ החדשה בטוב האור שאור הלבנה תהיה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת ימי בראשית ואז יוכל להיות סוד השמים החדשים סוד נשמות חדשות בפעולות ההוא. וז"ש חכז"ל (אבות פ"ד) הילודים למות והמתים להחיות שהול"ל החיים למות. אבל לפי דברינו הוא שפיר כי בזמן הזה אין יורדת נשמה חדשה מחמת טעם הנ"ל רק בסוד הגלגול כנ"ל בסוד דור הולך ודור בא כנ"ל, וזהו שכתבו בצחות לשונם הילודים למות שר"ל שמדבר מאותן הנולדים עכשיו בזה"ז אומר עליהם הילודים למות שמחמת זה נולד שהיא מחמת שמת קודם והוצרך להיות בסוד הגלגול, והמתים להחיות ג"כ כנ"ל שר"ל מי שמת עכשיו בזמה"ז הוא מוכרח להיות בסוד הגלגול כנ"ל. וש"א חז"ל (אבות פ"ה) עשרה דורות מאדם ועד נח שהיו מכעיסין ובאין עד שבא נח וכן עשרה דורות מנח עד אברהם נאמר ג"כ הלשון של מכעיסין ובאין שלשון ובאין היא מיותר. אך לפי דברינו הוא שפיר כי זה ידוע למי שיודע וכן הוא האמת שעשרה דורות מאדם ועד נח הוצרכו להיות בסוד הגלגול מחמת שהיו קרובין לחטא אדה"ר וחטא הפלגה לכן הוצרכו להתגלגל בגלגול אחר גלגול לתקן את אשר עוותו בחייהם עד נח ולא עד בכלל, ומחמת זה נאמר הלשון מכעיסין ובאין שמחמת שהיו מכעיסין הצריכו להיות בסוד ובאין להתגלגל בגלגול אחר גלגול ולבוא פעם שנית בסוד דור הולך ודור בא לתקן את אשר עוותו, וכן בעשרה דורות שמנח עד אברהם נאמר ג"כ הלשון מכעיסין ובאין שמחמת חטא של דור המבול הצריכו ג"כ להתגלגל מלגול אחר גלגול עד אברהם שנאמר לו (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים, נמצא שהם שניהם ר"ל נח ואברהם שהוצרכו להיות בסוד הגלגול נאמר עליהם שם תמים, וזה שארז"ל כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים שאצל נח נאמר אלה תולדות נח שפסל את הראשונים ר"ל עשרה דורות שהיו מאדם עד נח הצריכו להיות בסוד הגלגול ובסוד דור הולך ודור בא, אבל נח שנאמר עליו איש צדיק תמים היה בדורותיו שר"ל שתמימות שלו היה בדורותיו שלא הוצרך להיות בסוד הגלגול ובסוד דור הולך וכו'. וזה פי' של יש דורשין לגנאי שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום שר"ל בזה כי עיקר שבחו של נח שנאמר עליו איש צדיק תמים היה בדורותיו שלא הוצרך להיות בסוד הגלגול כנ"ל כמו העשרה דורות שלפניו. שעליו נאמר תמים ואין זה חשיבות כנגד אברהם שאברהם היה ג"כ בסוד תמים שלא הוצרך להיות הגלגול כנ"ל. וזש"א חכז"ל בצחות לשונם שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום שאין זה חשיבות כלום נגד אאע"ה שהוא היה ג"כ תמים כנ"ל. ומאי מעליותא נגד אאע"ה. ואין פירושו לגנאי שאין לו שום חשיבות אך פירושו לגנאי שאין לו שום חשיבות נגד אאע"ה שהם שניהם בסוד תמים כנ"ל והיו שניהם צדיקים בסוד התמימות השוה כנ"ל:

כאופן אחר אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח ופירש"י ז"ל תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים וכו', הנה כשהצדיק בא למדריגתו הגדולה עד אין חקר שמביא חכמתו בכל מעשיו רצון השם יתברך צריך להשפיל את עצמו ולא להסתכל ח"ו למעלה ממדריגתו כדכתיב במשה (שמות ג) כי ירא מהביט אל האלהים. והעצה לזה להרהר במחשבתו איך בשר ודם אני יכול לילך בהיכל המלך ואני עפר ואפר והגם שלפי השכל הוא בחי' תחתונה מן הד' יסודות ארמ"ע. אך סוף מעשה במחשבה תחלה ע"כ בחי' עפר הוא דווקא במחשבה אותיות בשמחה. וזה הפי' אלה תולדות נח היינו כשבא למדריגה גדולה הנ"ל שנקרא תולדות נח שצריך לעמוד ולא להביט למעלה וזה ללמוד מיסוד העפר שהוא דומם ונח וזהו נ"ח. עוד טעם שהצדיק ירא מהביט מחמת הדור שאינם ראוים לכך וזה הפי' איש צדיק תמים היה בדורותיו ומחמת הדורות מורה עולה על ראשו כי ח"ו אם יביט עוד יפול ממדרגות וזה הפי' את האלהים התהלך נח היינו יראה התהלך נח. ומחמת זה אני מצוה לכל אנשים שלי שלא יעלו למעלה ממדריגה שלא יפול הנופל ח"ו אם הוא חסיד או במדריגת בעל תשובה:

סליק